

РАЗОМ ПРОТИ КОРУПЦІЇ

ЗВІТ за 2022 рік

Зміст

Вступне слово

Про нас: хто ми, місія, команда

1. Проекти

1.1. Підсилення впливових осіб: працюємо заради миру

1.2. Консультації для громадян, які бажають розпочати малий або середній бізнес

1.3. Участь у розробці Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки з виконання Антикорупційної стратегії

2. Участь у галузевих реформах

2.1. Вдосконалення процедур дипломування моряків

2.2. Вдосконалення законодавства про підготовку водіїв та акредитацію автошкіл

2.3. Вдосконалення законодавства про допуск до перевезення небезпечних вантажів

2.4. Вдосконалення законодавства про обов'язковий технічний контроль транспортних засобів

2.5. Вдосконалення законодавства про оцінку майна

2.6. Припинення безпідставного кримінального переслідування волонтерів

2.7. Впровадження "відкритої науки" в роботі Нацрепозитарію академічних текстів

Партнерство з Реанімаційним Пакетом Реформ

Фінансовий звіт

Нас підтримують

Наші публікації

Контакти

ВСТУПНЕ СЛОВО

2022 рік став найважчим для України та українців з часів відновлення Незалежності у 1991-му. Повномасштабне воєнне вторгнення росії шокувало весь світ, спричинило численні жертви, руйнування, тимчасову окупацію частини України та одну з найбільших міграційних хвиль у Європі.

Завдяки мужності та неймовірних звитяг ЗСУ та сил опору ситуацію вдалося стабілізувати, хоча кожен день досі продовжуються обстріли українських територій, гибель наших військових та цивільних, руйнування промислових та приватних об'єктів.

За шість років активної діяльності ГО "Разом проти корупції" здобула розгалужені зв'язки серед активістів по всій Україні та спроможність у секторі громадської ініціативи. Одними із головних напрямків роботи РПК після повномасштабного вторгнення стали волонтерство, гуманітарна допомога та організація підтримки постраждалим від нової хвилі російської агресії. Цього року ми працювали для посилення волонтерських спільнот та підтримки громадянського суспільства у протистоянні військовій агресії.

ГО "Разом проти корупції" приділяла увагу роботі як на центральному, так і на місцевому рівнях. У 2022-му значним викликом для всього суспільства стала організація прозорої та підконтрольної роботи у напрямку гуманітарної допомоги, її цільового розповсюдження, а також упередження корупційних ризиків та комерційної реалізації безповоротної допомоги.

Команда продовжує антикорупційну діяльність – запобігання корупції, ліквідація існуючих корупційних схем та об'єднання задля цієї мети експертної спільноти та прогресивних партнерів в органах влади. У 2022 році було ухвалено один із ключових стратегічних документів, для запобігання та протидії корупції, що адвокувала команда, – Антикорупційну стратегію, яка діятиме до 2025 року.

Робота над галузевими антикорупційними змінами дала свої результати: критичною для України стала реформа сфери дипломування моряків, над якою активно працювали члени команди "Разом проти корупції". Завдяки співпраці із урядовцями, експертами та представниками професійних об'єднань вдалося створити умови для припинення низки ганебних корупційних практик у дипломуванні моряків.

Значних успіхів експерти "Разом проти корупції" досягли та досягають у реформах сфер підготовки водіїв, техоглядів та перевезень небезпечних вантажів. Автомобільний транспорт під час війни став ключовим у логістичній спроможності України, тож усунення необґрунтованих бюрократичних обмежень та вимагання хабарів стали пріоритетними напрямками роботи для команди "Разом проти корупції".

Цей рік ми працювали у складних побутових умовах, оскільки команда перебувала у місті Києві, де внаслідок ракетних атак мали місце часті відключення електроенергії та нестабільний мобільний й інтернет-зв'язок. Частина членів команди були під окупацією в Бучанському районі, звідки вдалося евакуюватися лише в середині березня. Проте виконання проектів не було зупинене, зокрема, завдяки співпраці із іншими спільнотами сектору НУО.

ПРО "РАЗОМ ПРОТИ КОРУПЦІЇ"

ХТО МИ?

Координаційна платформа із запобігання корупції, що об'єднує зусилля галузевих експертів та фахівців органів влади для досягнення сталого результату в запобіганні корупції.

НАША МІСІЯ

Сприяємо запровадженню системних антикорупційних змін шляхом об'єднання зусиль профільних експертів та фахівців органів влади задля здоров'я, розвитку, безпеки та добробуту громадян України.

НАША КОМАНДА

Оксана Величко – керівник

Михайло Серебряков – директор проектів

Олеся Ткачук – проектний менеджер

Тетяна Чернишенко – експерт з питань містобудування, культурної спадщини

Ярослав Кучеренко – комунікаційний менеджер

Ігор Єфремов – ІТ-фахівець

Наталія Філоненко – головний бухгалтер

Денис Матюк – адміністративний менеджер

1. ПРОЕКТИ

1.1. Підсилення впливових осіб: працюємо заради миру

У лютому 2022 року команда “Разом проти корупції” розпочала роботу за програмою “Спільнодія”, що впроваджується Фондом Східна Європа у партнерстві з Українським незалежним центром політичних досліджень.

До початку повномасштабного вторгнення російських військ діяльність команди у програмі була спрямована на виявлення корупційних ризиків у роботі Державної податкової служби та розроблення шляхів їх мінімізації. Зокрема, планувалось запровадження електронних сервісів для Податкової, що унеможлиблювали б корупційні ризики та сприяли якісному надання послуг платникам податків.

У зв'язку із збройною агресією проти України та безпековою ситуацією діяльність у проєкті була змінена для посилення спроможності громадянського суспільства, волонтерських спільнот та Уряду ефективно протистояти військовій агресії. Організація продовжує діяльність за проєктом у 2023 році та працюватиме за напрямками:

- підвищення спроможності волонтерських груп підтримувати безпеку та стійкість українських громадян;
- створення умови для зменшення нецільового використання гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану;
- надання правової підтримки органам державної влади та місцевого самоврядування для актуалізації законодавства відповідно до потреб воєнного часу.

РЕЗУЛЬТАТИ:

У відповідь на нові виклики воєнного часу *розроблено тренінгові програми для волонтерів* на теми:

- 1) правила та техніки комунікації під час військових дій (з окупантами, з місцевим населенням);
- 2) управління емоціями в стані екстремального стресу для волонтерів, подолання посттравматичних стресових розладів.

Надалі команда проведе такі тренінги у регіонах України, що посилить волонтерські спільноти.

З початком повномасштабного вторгнення окупаційних військ на територію України громадяни потребують колосальної гуманітарної підтримки. Ця допомога надається партнерами та друзями України у великих масштабах.

- В умовах війни питання гуманітарної допомоги є вкрай важливим та чутливим, відтак “Разом проти корупції” розпочала роботу над *алгоритмом дій, що допоможе волонтерам, які приймають гуманітарну допомогу, та активним громадянам мінімізувати зловживання гуманітарною допомогою*. Такий алгоритм буде публічним та допоможе убезпечити волонтерів від ситуацій безпідставного звинувачення у неправомірному використанні гуманітарної допомоги та сприятиме викривачам корупції.

- *Проведення консультацій із органами державної влади та місцевого самоврядування для надання їм правової підтримки*. Органи державної влади та місцевого самоврядування під час воєнних дій також отримують велике навантаження та потребують посилення. Експерти “Разом проти корупції” розроблять зміни для актуалізації законодавства відповідно до потреб воєнного часу. Наприклад, командою спільно з Головним сервісним центром МВС було розроблено та впроваджено зміни, що дозволили відновити та прискорити підготовку водіїв, вкрай необхідних суспільству в умовах воєнного стану.

1.2. Консультації для громадян, які бажають розпочати малий або середній бізнес

Повномасштабна війна та постійні атаки російських військ завдають нищівних руйнувань Україні. Для підтримки роботи економіки держава впроваджує заходи на підтримку бізнесу: податкові пільги кредити, релокацію тощо. Підприємці Київщини та інших регіонів, які постраждали внаслідок окупації у 2022 році, а також ті підприємці, які були релоковані в інші регіони, потребують фінансової підтримки для розвитку своєї справи.

Для того, щоби сприяти підприємцям у залученні коштів на створення або розвиток малого, середнього бізнесу, команда "Разом проти корупції" реалізувала проєкт із надання бізнес-консалтингу для підприємців, які бажають залучити грантові державні кошти для своєї підприємницької діяльності.

Команда допомагала підприємцям подати заявку на державну програму грантової підтримки для малого та середнього бізнесу "Власна справа" проєкту "єРобота", що включало консалтинг та комунікаційну складову, інформування про грантову підтримку держави, умови подачі для отримання гранту на створення чи розвиток бізнесу, оформлення ідей у бізнес-план, підготовка заявки та самого бізнес-плану, спосіб реєстрації фізичної особи - підприємця, вибір групи оподаткування.

РЕЗУЛЬТАТИ:

- 50 громадян, в тому числі жінки - дружини військовослужбовців та ветеранів АТО, жінки - внутрішньо переміщені особи, які планують розпочати власний бізнес або розширити напрямки існуючого підприємства, отримали індивідуальні бізнес-консультації з питань підготовки заявок для отримання грантового фінансування на відкриття власної справи або розширення бізнесу;
- у співпраці з підприємцями розроблено 20 бізнес-планів для бажаючих розпочати або розширити бізнес із залученням коштів державної грантової підтримки "Власна справа" проєкту "єРобота";
- 24 підприємці, яким було надано консультації та допомогу в підготовці бізнес-планів, планують використати розроблені бізнес-плани для залучення коштів з інших джерел (інші державні та неурядові програми, банківські позики та кредити);
- розроблені та опубліковані інформаційно-аналітичні та роз'яснювальні матеріали з рекомендаціями про те, як розробляти бізнес-план, де можна отримати грантову підтримку для малих та середніх підприємців та ін.; 69 809 користувачів соціальних мереж та веб-сайту організації ознайомились з інформаційно-роз'яснювальними матеріалами проєкту;
- команда підготувала та надала зауваження до адміністратора з реалізації державної програми грантової підтримки «Власна справа» (Державної служби зайнятості), який систематизує виявлені під час проєкту недоліки конкурсного відбору підприємців для надання фінансування за грантовою програмою (зразок бізнес-плану з помилками; посилання на нечіткі норми при обґрунтуванні відмови учасникам; недоліки системи, які зазначають про негативне рішення співбесіди, тоді як запрошення на співбесіду не надходило, тощо).

1.3. Участь у розробці Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки з виконання Антикорупційної стратегії

У співпраці із Національним агентством з питань запобігання корупції командою "Разом проти корупції" було розроблено окремі положення [Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки](#). У 2022 році після ухвалення Антикорупційної стратегії експерти "Разом проти корупції" долучились до

розроблення окремих галузевих блоків Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки (ДАП) з виконання Антикорупційної стратегії.

Підготовка програмних частин ДАП здійснювалось поетапно: аналіз чинної нормативно-правової бази, збір та аналіз досліджень, а також аналітичних матеріалів, проведення консультацій з представниками органів влади та галузевими експертами.

Зокрема, команда “Разом проти корупції” працювала над положеннями ДАП та пропозиціями, які були враховані та стосувались таких галузевих напрямів:

- будівництво;
- земельні відносини;
- інфраструктура;
- охорона здоров'я;
- освіта і наука;
- соціальний захист.

У 2023 році “Разом проти корупції” здійснюватиме моніторинг виконання Антикорупційної стратегії та ДАП на проектних засадах. Антикорупційна стратегія та програма на її виконання – це ефективні інструменти в розпорядженні громадянського суспільства, тож команда залучатиме громадськість та журналістів до моніторингу виконання цих документів.

2. УЧАСТЬ У ГАЛУЗЕВИХ РЕФОРМАХ

2.1. Вдосконалення процедур дипломування моряків

У світі працює понад 200 тис. українських моряків. В довоєнний час вони щомісяця наповнювали економіку на більш як 330 млн. дол. США. Завдяки українським морякам щороку в країну надходило понад 4 млрд. дол. США.

За даними спільного [звіту](#) Міжнародної палати судноплавства (ICS), у 2021 році Україна займала [6-те місце в світі](#) за кількістю працюючих моряків: на 74 тис. суднах світового торгового флоту працювали майже 1,9 млн. моряків, з них 76 400 (або 4%) – українці.

Підтвердження стажу моряків

Проблема:

Підготовка та дипломування моряків супроводжуються масовими корупційними практиками при підтвердженні легітимності їх кваліфікаційних документів. Найбільше моряки скаржаться на такі зловживання:

- 1) безпідставне відхилення стажу;
- 2) незаконне штучне затримання верифікації.

Ці корупційні схеми та фактична відсутність альтернатив змушують моряків звертатися до посередників - "агентів", які за свої "послуги" отримують 500 - 10000 \$.

Єдиним та безальтернативним способом отримання моряками послуг є сервіс "Електронний кабінет моряка". Лише за його допомогою можна подати заявку на підтвердження кваліфікації за рахунок стажу, на проходження тестування для здобуття кваліфікації тощо. "Кабінет моряка" є вразливим до зовнішнього втручання та коригування інформації в ньому сторонніми особами.

Надіславши відскановані документи, моряк може очікувати на відповідь місяцями, але врешті отримує відмову у верифікації документів та зарахуванні стажу. Відповідь же не містить чітких підстав відмови, ким та коли прийнято рішення. Стаж моряків не зараховують також за незначні порушення або з надуманих причин.

Штучні перешкоди змушують моряків платити хабарі за підтвердження стажу або підтверджувати свою кваліфікацію на іспитах (в першу чергу, АСТ).

Що зроблено:

Затверджено розроблене командами Мінінфраструктури, "Разом проти корупції" та Українського об'єднання моряків [Положення про звання осіб командного складу морських суден \(ПКМ від 30.12.2022 р. № 1499\)](#), яким:

- 1) прийнято рішення про ліквідацію дискредитованої Інспекції з питань підготовки та дипломування моряків (ІПДМ);
- 2) затверджено вичерпний перелік підстав, з яких морякам не підтверджується стаж, та перелік підстав, з яких заборонено відмовляти морякам в підтвердженні стажу;
- 3) склад Державної кваліфікаційної комісії (ДКК) сформовано з фахівців-держслужбовців, замість використання таємних "верифікаторів";
- 4) впроваджено процедуру оскарження відмов у видачі кваліфікаційного документа або підтвердженні стажу, створено для цього спеціальну апеляційну комісію, яка працюватиме на прозорих засадах.

Що це дає:

За першими результатами виконання нової процедури дипломування моряків:

- 1) припинено затягування розгляду документів моряків та масові відмови в підтвердженні морякам стажу з надуманих причин;

- 2) проводиться ліквідація Інспекції з підготовки та дипломування моряків;
- 3) якісно оновлюється команда Адміністрація судноплавства, відповідальна за дипломування моряків;
- 4) розпочато блокування реєстрації псевдодипломів та псевдоендорсментів, куплених за хабарі та сформованих через приватний "е-кабінет моряка".

Прийняття цих змін та їх впровадження дозволяють Україні уникнути значних обмежень в роботі її моряків з боку Міжнародної морської організації (ІМО) та зняти ризик анулювання кваліфікаційних документів українських моряків.

Освітні та кваліфікаційні вимоги до моряків

Проблема:

Українським морякам висуваються завищені відносно Конвенції ПДНВ (загальносвітових) вимоги до стажу та освіти для присвоєння, підтвердження звань. Наприклад, для зайняття посади капітана Конвенція вимагає 12 місяців стажу старпома, а національне законодавство – 18 місяців. Це ставить українських моряків у нерівні умови на міжнародному ринку праці, коли їхні іноземні колеги мають за однакового стажу більше шансів для зайняття вищих посад.

Крім того, по всьому світу працюють тисячі українських моряків-офшорників, які працюють без кінцевого порту призначення (а іноді і без початкового порту), без рейсового завдання та безвідносно до відстані між портами. Таким морякам не підтверджується стаж, тому що їхня робота штучно вважається "малим плаванням".

Програмні додатки "НТЗ gov.ua" та "НТЗ-digital" нелегально перешкоджали реєстрації безстрокових свідоцтв моряків на необмежений строк (тільки на 5 років).

Що зроблено:

Затверджено розроблене командами Мінінфраструктури, "Разом проти корупції" та Українського об'єднання моряків [Положення про звання осіб командного складу морських суден \(ПКМ від 30.12.2022 р. № 1499\)](#), яким:

- 1) скасовано поняття "мале плавання" та припинено штучні обмеження в зарахуванні стажу моряків-офшорників;
- 2) національні вимоги до рівня освіти, мінімального стажу, звань командного складу морських суден приведені у відповідність до Конвенції ПДНВ;
- 3) скасовано значну частину штучних перешкод у працевлаштуванні та кар'єрному зростанні українських моряків;
- 4) власникам необґрунтовано 5-річних свідоцтв надано можливість обміняти їх на безстрокові.

Що це дає:

Затверджені зміни до законодавства позбавили моряків від надмірних вимог до освіти та стажу, штучних бюрократичних перешкод для їх працевлаштування та кар'єрного зростання. Для багатьох моряків було скасовано зайві курси підвищення кваліфікації та іспити.

Також було припинено практику видачі морякам 5-річних сертифікатів НТЗ у випадках, коли законодавством передбачена їх видача необмежений строк.

Корупційний АСТ-тест VS незалежний СЕС-тест

Проблема:

У 2020 році для перевірки компетентності моряків було впроваджено автоматизовану систему тестування (АСТ). За численними фактами, доступ до цієї системи мали сторонні особи, які в ручному режимі корегували результати іспитів.

Як [встановлено](#) НАЗК, за хабар "агентам-посередникам" кожен моряк може скласти тест АСТ, навіть надавши неправильні відповіді на більшість питань. І, навпаки, бездоганно володіючи матеріалом і даючи правильні відповіді, моряки можуть отримати незадовільний результат через їх коригування (фальсифікацію) в системі сторонніми особами.

3 лютого 2022 року було незаконно впроваджено дистанційне складання АСТ, навіть з рейсу, що перетворило цей тест на імітацію.

Тому Урядом в якості [експерименту](#) було впроваджено міжнародну систему комп'ютерного тестування Crew Evaluation System (CES), яка використовується понад 25 років у більш ніж 350 світових компаніях. Але до скасування АСТ-тесту та в умовах масового попиту на "купівлю" іспиту, попит на CES-тест був вкрай низьким.

Що зроблено:

30.12.2022 р. було затверджено новий [Порядок дипломування моряків](#), розроблений МІУ, "Разом проти корупції" та USU, яким АСТ-тест було скасовано, а CES-тест пролонговано до 01.03.2025 р.

28.01.2023 р. в кімнатах Моррічсервісу складання АСТ-тесту було припинено.

Що це дає:

В результаті цих кроків було скасовано дискредитований та корупційний АСТ-тест, а незалежне CES-тестування стало єдиним доступним комп'ютерним іспитом для підтвердження кваліфікації моряків. Таким чином, в Україні було суттєво зменшено можливості для купівлі моряками результатів іспитів.

Програми-посередники "НТЗ gov.ua" та "НТЗ-digital" в процедурах реєстрації свідоцтв НТЗ

Проблема:

У листопаді 2021 року всім навчально-тренажерним центрам (НТЗ) з підготовки моряків були нав'язані [незаконні](#) електронні програми для автоматичного внесення свідоцтв (сертифікатів) моряків до єдиного Державного реєстру документів моряків: "НТЗ gov.ua" та "НТЗ-digital". Ці програмні продукти не мають жодного відношення до держави і фактично контролюються сторонніми особами.

Альтернативні способи вносити інформацію до Реєстру НТЗ не мали.

Для отримання можливості користування "НТЗ-digital", НТЗ необхідно укласти угоду із приватною компанією і сплачувати їй щомісяця абонплату 45 000 грн., додатково 15 000 грн. раз на квартал за реєстрацію свідоцтв НТЗ в реєстрі, а також 300 грн. за реєстрацію кожного свідоцтва.

До початку повномасштабної війни кожного робочого дня до 51 НТЗ свідоцтва отримували бл. 200 моряків (по 3-4 свідоцтва на особу). Дохід учасників схеми за реєстрацію свідоцтв НТЗ в реєстрі становив мінімум 4 млн грн/місяць.

НТЗ не могли самостійно вносити в Реєстр інформацію щодо виданих свідоцтв, тому й мусили користуватись приватною програмою та вступати до "клубу" привілейованих НТЗ, з подальшим підвищенням цін для моряків.

Що зроблено:

У лютому 2023 року за ініціативою, на виконання рекомендацій та з використанням напрацювань "Разом проти корупції" Адміністрація судноплавства [ліквідувала](#) схему викачування грошей з НТЗ за реєстрацію свідоцтв у Реєстрі:

1) відмовилася від використання сторонніх програм до впровадження захищеної державної електронної системи;

2) надала НТЗ можливість самостійно присвоювати свідоцтвам реєстраційні номери, без необхідності використовувати "НТЗ gov.ua" та "НТЗ-digital".

Що це дає:

Із впровадженням цих змін заклади НТЗ почали звільняти від "клубного" рабства. Реєстрацію свідоцтв тепер можна проводити без приватних прокладок. Для учасників схеми здирицтва коштів з моряків було істотно зменшено потік коштів.

Допуск НТЗ на ринок та припинення їх діяльності, огляд НТЗ

Проблема:

В [Переліку НТЗ](#) зареєстровано 51 заклад з підготовки моряків. Для здійснення підготовки моряків заклад повинен кожні 2 роки проходити [огляд](#), за результатами якого він отримує Протокол про відповідність.

Значна частина НТЗ належать до т.зв. "клубу" – групи привілейованих НТЗ (т.зв. "кіосків"), які здійснюють фіктивну підготовку моряків та торгують свідоцтвами.

НТЗ систематично повідомляють про факти перешкоджання їх виходу на ринок та блокування роботи. Наприклад, коли НТЗ завчасно подає заявку на черговий огляд, але Комісія не приходить до кінця строку дії протоколу, що призведе до штучного блокування роботи НТЗ (якщо не заплатити хабар).

Законодавство не містить кваліфікаційних вимог до членів Комісії з огляду НТЗ, тому до неї потрапляють випадкові люди: колишні екоінспектори, поліцейські, працівники СБУ.

В процедурах огляду немає чіткого розділення порушень НТЗ на зауваження (дрібні порушення, за які робота НТЗ не припиняється), та недоліки (порушення, за які для НТЗ блокують окремі напрями підготовки на три місяці). При цьому Комісія може прирівнювати до недоліків найменшу дрібницю.

Таким чином, чиновники мають широкий інструментарій вимагати від НТЗ хабарі за можливість працювати, свавільно блокувати їм роботу, а також ігнорувати масову фіктивну підготовку моряків. Власне, так і сталося у 2020-2021 рр., коли "клубні" НТЗ успішно пройшли огляд та отримали "імунітет" на 2 роки до зміни керівництва Морської адміністрації.

Крім того, окремі НТЗ у містах Херсон та Маріуполь продовжили видавати сотні свідоцтв на місяць про завершення курсів навіть під час окупації.

Що зроблено:

Команда "Разом проти корупції" спільно з НТЗ та моряками здійснюють підготовку та адвокацію змін до [Порядку огляду НТЗ](#), які передбачають:

- 1) збільшення строку дії протоколів НТЗ з 2-х до 5-ти років;
- 2) встановлення, що у разі неявки Комісії на черговий огляд, НТЗ продовжує працювати до приходу Комісії та завершення огляду;
- 3) встановлення кваліфікаційних вимог до членів Комісії з огляду НТЗ для припинення включення до її лав випадкових людей, виключення таких осіб з Комісії;
- 4) введення обов'язкової відеофіксації огляду НТЗ (публічні відеозаписи);
- 5) встановлення чіткого, конкретного та вичерпного переліку суттєвих недоліків, за які припиняється або обмежується робота НТЗ, заборону припинення роботи НТЗ за несуттєві порушення (зауваження);
- 6) оприлюднення відомостей про МТБ та кадровий склад НТЗ.

Що це дає:

Впровадження цих змін дозволить суттєво зменшити масштаб фіктивної підготовки моряків та позбавити чиновників можливостей безпідставно блокувати роботу НТЗ.

2.2. Вдосконалення законодавства про підготовку водіїв та акредитацію автошкіл

Масштабне реформування сфери підготовки водіїв та акредитації автошкіл

Проблема:

В Україні щороку видають сотні тисяч водійських посвідчень: у 2021 році – 411 тис. водіїв, у [2022 році](#) – 429 тис. водіїв. Їх підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації здійснюють близько 1800 автошкіл.

Також в Україні на більш як 150 ТСЦ МВС працює близько 500 екзаменаторів, які приймають іспити на одержання водійського посвідчення. Отримати водійське посвідчення й досі можна без проходження навчання в автошколі, і при цьому успішно скласти іспити через функціонування корупційного трикутника "водій – автошкола – сервісний центр".

Правила державної акредитації дають сервісним центрам МВС можливість блокувати роботу автошкіл безпідставно або за несуттєві порушення. Зокрема, у разі "встановлення порушення законодавства про підготовку водіїв". Таке розмите формулювання дозволяє паралізувати бізнес буквально за будь-що: перенесення занять (недотримання графіків навчання), помилки в е-обліку занять і т.д.

Процедура атестації спеціалістів автошкіл не містить жодних антикорупційних запобіжників, що породжує суттєві зловживання, навіть більші, ніж на іспитах кандидатів у водії, оскільки під час атестації відеофіксація часто не застосовується.

Попри впровадження відеофіксації іспитів, у ТСЦ МВС можна й досі за хабар фальсифікувати результати:

теоретичного іспиту за допомогою програми віддаленого доступу чи підказок;
практичного іспиту через відсутність відеофіксації руху ніг осіб, які сидять на передньому сидінні ТЗ під час іспиту, та незалежного моніторингу відеозаписів.

Впровадження у 2020 р. обов'язкової відеофіксації іспитів хоча і полегшило чесним автошколам та кандидатам у водії оскарження результатів іспитів, але не припинило практику "купівлі" результатів іспитів.

На сьогодні доступ до відеозаписів іспитів мають тільки учні та працівники сервісних центрів МВС, тобто у випадках "купівлі" іспитів за хабар виявити зловживання просто нікому, а кадрових ресурсів ГСЦ МВС об'єктивно недостатньо для моніторингу більш як 400 тис. відеозаписів на рік.

Що зроблено:

Команда "Разом проти корупції" спільно з фахівцями добросовісних автошкіл здійснюють підготовку комплексних змін до законодавства в сфері підготовки водіїв, які передбачають:

- 1) усунення зайвих бюрократичних інструментів при акредитації автошкіл, атестації їх спеціалістів та підготовки водіїв;
- 2) діджиталізацію взаємодії між сервісними центрами, автошколами, спеціалістами та кандидатами у водіїв;
- 3) припинення блокування роботи автошкіл безпідставно або за несуттєві порушення;
- 4) ліквідацію інструментів для нав'язування автошколам акредитації;
- 5) оприлюднення суспільно значимої інформації в сфері підготовки водіїв;
- 6) припинення фіктивної підготовки водіїв;
- 7) впровадження обов'язкової автоматичної ідентифікації (детекції) кандидатів у водії за обличчям під час теоретичних та практичних іспитів;

- 8) впровадження незалежного від сервісних центрів МВС професійного моніторингу відеозаписів іспитів;
- 9) забезпечення анулювання водійських посвідчень осіб, які насправді не склали (провалили) іспит.

Що це дає:

Впровадження цих змін дозволить припинити фіктивну підготовку водіїв, корупційну залежність автошкіл від сервісних центрів та "продаж" водійських прав.

Підготовка водіїв та видача водійських посвідчень під час війни

Проблема:

У зв'язку з початком повномасштабного російського вторгнення в Україні різко зросла потреба у кваліфікованих водіях. Масове припинення всіх видів перевезень, крім автомобільних та залізничних, збільшили попит на використання вантажного та пасажирського автомобільного транспорту. Значну частину потреб фронту, вимушених переселенців, рятувальників, медицини забезпечує волонтерська спільнота, яка використовує для доставки автомобільний транспорт всередині країни. Однією ключових позицій гуманітарної допомоги та запитів війська є автомобілі, які доставляють водії-волонтери.

Наявне регулювання створювало суттєві бюрократичні перешкоди для забезпечення ринком належної підготовки водіїв та отримання водійських посвідчень. Автошколи не могли легально проводити дистанційне навчання та щодня ризикували бути позбавленими акредитації або поставленими перед необхідністю платити хабар за продовження роботи. Учень, який склав теоретичний іспит на окупованій території, міг скласти практичний іспит тільки в тому ж ТСЦ МВС, що було неможливим. Те саме стосувалося неможливості видачі багатьом особам водійського посвідчення через територіальні обмеження.

Що зроблено:

Затверджено розроблену командами ГСЦ МВС, "Разом проти корупції" та Форуму автошкіл [Постанову КМ України "Про навчання водіїв та державну реєстрацію транспортних засобів у період воєнного стану в Україні" від 10.05.2022 р. № 584](#), якою було встановлено, що в період війни та протягом 3-х місяців після війни:

- 1) кандидатам у водії надано можливість скласти практичний іспит в будь-якому ТСЦ МВС незалежно від місця складення теоретичного іспиту;
- 2) теоретична підготовка може здійснюватись дистанційно за допомогою будь-яких е-систем, а не тільки ЄІС МВС (Zoom, Skype, Google meet тощо);
- 3) видача посвідчення водія здійснюється у будь-якому ТСЦ МВС незалежно від місця складення теоретичного та/або практичного іспитів;
- 4) у разі потреби, автошколи можуть зменшити на не більш як 20 % теоретичний курс за категоріями В, С1, С, С1Е, СЕ, що дозволяє прискорити поповнення рядів водіїв вантажних ТЗ, які забезпечують всім необхідним ЗСУ та цивільне населення;
- 5) практичне керування ТЗ категорій В, С1Е, СЕ проводяться не більше 5 год. щодня (як тимчасове рішення);
- 6) скорочені на виконання постанови робочі програми та плани з підготовки водіїв не потребують погодження з сервісними центрами МВС;

Що це дає:

Впровадження цих змін дозволило усунути ключові бюрократичні перешкоди для забезпечення в Україні оперативної підготовки водіїв та отримання водійських посвідчень (без погіршення якості підготовки).

Відвернення загроз колапсу ринку підготовки водіїв

Проблема:

Із затвердженням [Постанови КМ України від 10.05.2022 р. № 601](#) єдиний курс навчання в автошколі було розділено на теоретичну та практичну підготовку. При цьому учням надано можливість проходити практичну підготовку в будь-якій автошколі, незалежно від того, де вони пройшли теоретичний курс.

Водночас МВС не було розділено матеріально-технічну базу (МТБ) та кадровий склад автошкіл для окремого здійснення теоретичної та практичної підготовки водіїв. Через це на місцях сервісні центри МВС почали наполягати на здійсненні такого розділення шляхом двократного зменшення кількості учнів, яких можуть одночасно навчати автошколи.

Крім того, чиновники сервісних центрів МВС використали розділення теоретичного та практичного курсу як привід нав'язати автошколам масову переакредитацію під надуманими приводами (для подальшого вимагання хабарів).

Що зроблено:

В результаті адвокаційних заходів команди "Разом проти корупції" спільно з добросовісними автошколами, в рамках розділення теоретичної та практичної підготовки водіїв:

- 1) ГСЦ МВС погодив справедливую формулу розподілу акредитаційного обсягу автошкіл;
- 2) сервісні центри МВС припинили на масовому рівні практику незаконного примушування автошкіл до акредитації;
- 3) сервісні центри МВС припинили на масовому рівні практику незаконного нав'язування автошколам необґрунтовано тривалого строку підготовки водіїв;
- 4) ГСЦ МВС було доручено РСЦ МВС проводити моніторинг та позбавляти автошколи акредитації за відсутність достатньої кількості ТЗ або спеціалістів виключно у випадку, якщо автошколи при цьому реєструють "зайвих" учнів;
- 5) на офіційному веб-сайті ГСЦ МВС було [оприлюднено](#) ключові відомості про автошколи: дані про транспортні засоби та спеціалістів з підготовки водіїв.

Крім того, завдяки аналітичним матеріалам, змінам до законодавства, підготовленим РПК із представниками ринку, та адвокаційним заходам вдалося не допустити затвердження [кабальних](#) вимог до МТБ автошкіл, які нав'язували ринку масу необґрунтованих обмежень та надмірних видатків (мінімум, сотні тисяч гривень з автошколи), а також загрожували масовим розоренням нефіктивних автошкіл.

Що це дає:

Завдяки спільній роботі "Разом проти корупції" з ГСЦ МВС та фахівцями з підготовки водіїв вдалося забезпечити поділ курсу підготовки водіїв на теоретичний та практичний модулі без масової переакредитації автошкіл та запобігти прийняттю адміністративних рішень, які б призвели до знищення нефіктивної частини автошкіл.

2.3. Вдосконалення законодавства про допуск до перевезення небезпечних вантажів

Свідоцтва про допуск транспорту до перевезення небезпечних вантажів

Проблема:

Для перевезення небезпечних вантажів (бензин, газ тощо) перевізникам необхідно отримати або продовжити в сервісних центрах МВС свідоцтва про допущення транспортного засобу до перевезення небезпечних вантажів.

Строк дії таких свідоцтв в Україні становить 6 місяців, тоді як країнах ЄС ці свідоцтва видаються на 1 рік. Відтак наші перевізники мають звертатися до сервісних центрів вдвічі частіше, ніж необхідно.

Строк видачі/продовження свідоцтва в Україні становить 10 робочих днів (фактично 2 тижні). Хоча на практиці ця процедура, навіть за найгірших обставин та в умовах черг, фізично не може тривати більше 1-2 робочих днів.

Без свідоцтва водій не має права перевозити небезпечні вантажі, і для перевізника час простою – це поїздка з дорогим вантажем в Європу і назад, що підштовхує їх платити хабарі за швидке отримання свідоцтва (бл. 1500-3000 грн.).

Що зроблено:

Команда "Разом проти корупції" спільно з перевізниками небезпечних вантажів підготували проект змін до Порядку видачі/продовження свідоцтв про допуск ТЗ до перевезення небезпечних вантажів, які передбачають:

- 1) збільшення строку дії свідоцтв з 6 місяців до 1 року;
- 2) зменшення строку видачі/продовження свідоцтв з 10 до 1 робочого дня.

Що це дає:

Впровадження цих змін дозволить мінімум вдвічі зменшити кількість контактів бізнесу та чиновників без шкоди для безпеки перевезень. Також чиновників буде позбавлено інструменту затягування з видачею свідоцтв для вимагання хабарів.

Погодження маршрутів руху транспорту під час перевезення небезпечних вантажів

Проблема:

Здійснення перевезень небезпечних вантажів, які належать до вантажів підвищеної небезпеки, потребує погодження поліцією маршруту руху під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів. Необхідність погодження маршрутів є радянською нормою, яка на сьогодні є застарілим бюрократичним обмеженням.

Правила дорожнього руху, спеціальне законодавство та наявна система дорожніх знаків чітко встановлюють, де водіям можна їхати з небезпечним вантажем, а де ні, і цих правил цілком достатньо для мінімізації можливих ризиків.

Що зроблено:

Команда "Разом проти корупції" спільно з перевізниками небезпечних вантажів здійснюють підготовку змін до законодавства, які передбачають:

- 1) на рівні підзаконних актів: скасування обов'язку отримувати погодження маршрутів для перевезення найбільш поширених небезпечних вантажів (бензин, газ);
- 2) на рівні закону: скасування погоджень маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів.

Що це дає:

Впровадження цих змін позбавить перевізників зайвих бюрократичних обмежень та прискорить операції з перевезення небезпечних вантажів.

2.4. Вдосконалення законодавства про обов'язковий технічний контроль транспортних засобів

Проблема:

В Україні щороку бл. 850 тис. транспортних засобів проходять обов'язковий технічний контроль (ОТК): як правило, це вантажівки та автобуси, причепа та напівпричепа. Обов'язковий технічний контроль забезпечує 237 суб'єктів ОТК на приблизно 987 пунктах (дільницях).

В сфері ОТК протягом багатьох років існує ряд хронічних проблем та діють численні корупційні практики.

Документи суб'єктів ОТК не скеровувалися до ГСЦ МВС для включення їх до Реєстру суб'єктів ОТК з метою незаконного нав'язування ринку непрофільного стандарту ISO/IEC 17025 – замість профільного стандарту ISO/IEC 17020, який застосовується в більшості європейських країн.

Частина суб'єктів ОТК сумлінно працюють, тоді як інша – безкарно практикує фіктивні техогляди. На сьогодні суб'єкти ОТК надають сервісним центрам МВС тільки фотографії техоглядів.

Протоколи ОТК виготовляються в паперовому форматі, що робить суб'єктів ОТК вразливими при розподілі між ними бланків протоколів.

З 2019 року паперовий бланк протоколу ОТК стали видавати в комплекті з самоклеюною міткою радіочастотної ідентифікації, яку власники транспорту зобов'язані були закріплювати в правій верхній частині вітрового скла. При цьому в Україні так і не було реалізовано систему автоматичного зчитування даних мітки, це робило їх непотрібними та призводило до надлишкових витрат суб'єктів ОТК.

Сервісні центри МВС мають можливість безпідставно скасовувати протоколи ОТК, паралізувати роботу суб'єктів ОТК за несуттєві порушення, або ж шантажувати вчиненням таких дій. Суб'єкту ОТК блокується робота за скасування більш як 3 протоколів ОТК протягом року. А за скасування 10+ протоколів протягом строку дії акредитації (5 років) суб'єкт ОТК виключається з Реєстру суб'єктів ОТК.

Такі надмірно жорсткі вимоги ставлять суб'єктів ОТК в адміністративну та корупційну залежність від сервісних центрів МВС.

Що зроблено:

Команда "Разом проти корупції" спільно з Головним сервісним центром МВС, Мінінфраструктури, асоціаціями суб'єктів ОТК та учасниками ринку підготували [проект змін до Порядку проведення ОТК транспортних засобів](#), які передбачають:

- 1) уніфікацію вимог та форм документів для акредитації суб'єктів ОТК;
- 2) актуалізацію Переліку обладнання для проведення ОТК;
- 3) припинення практики необґрунтованого недопущення суб'єктів ОТК до роботи за профільним стандартом 17020;
- 4) переведення протоколів ОТК в електронну форму;
- 5) впровадження обов'язкової відеофіксації ОТК, припинення практики фіктивних техоглядів та "купівлі" протоколів ОТК;
- 6) конкретизація підстав для скасування протоколів ОТК, унеможливлення блокування роботи суб'єктів ОТК безпідставно або за несуттєві порушення;
- 7) встановлення, що суб'єкт ОТК виключається з Реєстру за скасування 10+ протоколів ОТК протягом року (а не протягом строку дії атестата про акредитацію).

Що це дає:

Впровадження цих змін дозволить припинити практику фіктивних техоглядів, звільнити ринок ОТК від необґрунтованих бюрократичних обмежень та захистити його від корупційного тиску з боку посадових осіб.

2.5. Вдосконалення законодавства про оцінку майна

Очищення оціночної спільноти від занижувачів

Проблема:

Із ліквідацією "майданчиків Яценка" три роки тому команда "Разом проти корупції" продовжила роботу над припиненням зловживань в оцінці майна.

Ринок продажу нерухомості потрохи відновлюється. А з ним – і масштаб занижень вартості майна та недонадходжень коштів до бюджету. Викривачі знову починають фіксувати реєстрацію сотень оціночних звітів на день від одного оцінювача щодо об'єктів у різних населених пунктах одночасно.

Доки порушника буде виявлено, доки суб'єкт оціночної діяльності (СОД) та оцінювачів відключать від Єдиної бази даних звітів про оцінку, шахраї оперативно "перекочовують" в іншу фірму. Доки Екзаменаційна комісія позбавить занижувача свідоцтва (лише на 1 рік), він встигне зареєструвати ще сотні, тисячі звітів.

Окрім суспільства через недофінансування бюджету, найбільше від таких зловживань страждають чесні оцінювачі, які не практикують заниження. Вони не можуть конкурувати із занижувачами за замовлення, тож, якщо нічого не зробити, чесних професіоналів на ринку може не залишитись взагалі.

На ринок оцінки в тисячі людей масовим шахрайством займається, максимум, 20-30 масових занижувачів. До 24.02.2022 року системні занижувачі виконували кожну другу оцінку в країні.

Що зроблено:

Завдяки докладеним адвокаційним зусиллям, Фонд держмайна у травні 2022 року відновив практику очищення оціночної спільноти та нейтралізував роботу значної частини занижувачів.

Затверджено розроблені командами Фонду держмайна, "Разом проти корупції" та викривачів [зміни](#) до [Положення про порядок роботи Екзаменаційної комісії](#) щодо припинення практики штучного заниження недоброчесною частиною оцінювачів вартості нерухомого майна, якими:

- 1) Екзаменаційній комісії надано можливість проводити свої засідання у дистанційному форматі (в режимі відеоконференції);
- 2) оцінювачам надано можливість брати участь у засіданнях Комісії дистанційно для надання своїх пояснень;
- 3) впроваджено проведення обміну інформацією між оцінювачем, Фондом держмайна та комісією через Єдину базу (в тому числі запрошення на засідання);
- 4) СОДам надано можливість подавати до Фонду держмайна документи для отримання сертифікатів СОД в електронній формі.

Команда "Разом проти корупції" спільно з Фондом держмайна та викривачами занижувачів підготували [проект змін](#) до [Порядку ведення Єдиної бази даних звітів про оцінку](#), які передбачають розширення переліку підстав для оперативного блокування реєстрації оціночних звітів у Єдиній базі для СОДів та оцінювачів, з урахуванням найбільш поширених зловживань, що практикують занижувачі.

За результатами спільної роботи "Разом проти корупції" з Фондом держмайна на викривачами, було [заощаджено 1,5 млрд. грн.](#) шляхом відключення занижувачів від бази та позбавлення їх кваліфікаційних свідоцтв:

Що це дає:

Впровадження цих змін дозволить очистити від занижувачів оціночну спільноту, позбавити чесних оцінювачів від недоброчесної конкуренції на ринку оцінки, а також суттєво збільшити податкові надходження для держави.

Скасування електронної довідки про оціночну вартість об'єктів нерухомості

Проблема:

[Законом України від 05.12.2019 р. № 354-IX](#) було запроваджено новий порядок оцінки об'єктів нерухомості для визначення бази оподаткування доходу фізичної особи від продажу (обміну) нерухомого майна.

Окрім цілком справедливого скасування приватних майданчиків-посередників у сфері оцінки, доповненнями до цього закону (II-ге читання) було впроваджено так звану "автоматизовану" оцінку об'єктів нерухомості:

1) будь-яка особа вводить до Єдиної бази даних звітів про оцінку дані про об'єкт та автоматично отримує [електронну довідку про оціночну вартість](#);

2) якщо е-довідка видає необґрунтовано низьку вартість об'єкта, замовник йде до нотаріуса і безперешкодно відчужує об'єкт нерухомості;

3) якщо е-довідка видає необґрунтовано високу вартість об'єкта, замовник замовляє в оцінювача звіт про оцінку (максимальна межа відхилень: +/- 25%);

4) якщо заявника не влаштовує результат оцінки, він може звернутися до Фонду держмайна з проханням провести рецензування звіту про оцінку.

Сервіс з автоматичного визначення оціночної вартості об'єктів нерухомості та автоматичного формування електронних довідок [розпочав](#) роботу 29.06.2021 р.

Впровадження е-довідки про оціночну вартість було [аргументовано](#) тим, що "автоматична оцінка" допоможе припинити практику умисного заниження вартості об'єктів нерухомості недоброчесною частиною оцінювачів (т.зв. "занижувачами"). На практиці ж "автоматична оцінка" масово видає неадекватну вартість об'єктів:

1) вартість об'єкта в е-довідці значно нижча за ринкову, що дозволяє при відчуженні такого об'єкта сплачувати значно менші суми податків;

2) вартість об'єкта в е-довідці значно вища за ринкову, що також негативно відображається на бюджетних надходженнях, оскільки паралізує ділову активність.

Якщо е-довідка видає необґрунтовано низькі цифри, для мінімізації податків навіть "занижувачі" не потрібні – державна програма робить все сама, легально.

Для автоматичного формування е-довідки про оціночну вартість об'єкта нерухомості особа має [вказати](#) від 4 до 7 найбільш базових параметрів, серед яких немає стану об'єкта, який є одним з ключових параметрів ринкової вартості. При цьому за фальсифікацію цих даних ніхто не понесе відповідальності – заявник нічим не ризикує, оцінювачі формально не задіяні, а "комп'ютер-не-бере-хабарів" – не покараєш, навіть якщо замість ринкової ціни він видає повний абсурд.

Натомість для реєстрації звіту про оцінку в Єдиній базі оцінювач має визначити, проаналізувати та внести в базу 15-20 параметрів залежно від типу об'єкта нерухомості, серед них – відомості про стан об'єкта, матеріали стін та інші важливі дані, які має перевірити оцінювач та який відповідає своїм свідоцтвом.

Таким чином, "оціночна вартість" об'єкта нерухомості, визначена в е-довідці, береться буквально "з повітря".

Що зроблено:

Команда "Разом проти корупції" спільно з викривачем занижень вартості об'єктів нерухомості та фахівцями в сфері оцінки підготували законопроект, який передбачає скасування електронної довідки про оціночну вартість.

Що це дає:

Впровадження цих законодавчих змін дозволить ліквідувати один з ключових механізмів штучного зменшення податкових надходжень.

2.6. Припинення безпідставного кримінального переслідування волонтерів

Проблема:

[Законом України № 2155-IX від 24.03.2022 р.](#) текст [Кримінального кодексу України](#) було доповнено ст. 201-2 "Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги". Стаття передбачає покарання за продаж гумдопомоги на суму, щонайменше, 469 700 грн. (на січень 2023 року). Основне покарання (в умовах воєнного стану): позбавлення волі на строк від 5 до 7 років. Станом на листопад 2022 року в Україні правоохоронні органи розслідують 379 кримінальних проваджень за даною статтею.

Після вторгнення російських військ волонтери активно долучаються до відсічі збройної агресії, вирішення потреб ЗСУ та цивільного населення.

Волонтерська спільнота заявляє ([1](#), [2](#), [3](#), [4](#), [5](#), [6](#), [7](#)) про численні необґрунтовані кримінальні провадження, провокації злочину та юридичні недоліки ст. 201-2 КК, які дають можливість використовувати її як засіб безпідставного переслідування волонтерів, замість покарання реальних продавців гуманітарної допомоги в промислових масштабах.

Якщо ці зловживання продовжаться, загроза необґрунтованого кримінального переслідування матиме для волонтерів сильний відлякуючий ефект.

Одне з ключових застережень волонтерів щодо безпідставного кримінального переслідування – це криміналізація цілком робочих ситуацій, правомірних дій або випадки провокацій та підстав, наприклад:

- 1) [підставна особа](#) заявляє, що родичі військових зібрали кошти на автомобілі, але вона не має налагоджених ланцюжків придбання та доставки гуманітарної допомоги, тому вона передає ці кошти волонтерам, щоб ті закрили організаційну частину поставки (факт передачі коштів кваліфікується як продаж);
- 2) волонтер не готовий повністю оплачувати гуманітарний автомобіль, тому він купує його за свої гроші та все організовує, а потім інші люди повністю або частково компенсують ці видатки, і ТЗ відданий на гуманітарні та військові потреби;
- 3) волонтер продав автомобіль для [термінових](#) військових потреб (коли підрозділ просить машину [невідкладно](#)), і за ці гроші купив новий транспорт для військової частини, якій з самого початку планував передати транспорт;
- 4) замість акта прийому-передачі гуманітарної допомоги волонтеру надається розписка або інший "не акт".

Що зроблено:

Команда "Разом проти корупції" спільно з волонтерами підготували [проект змін](#) до ст. 201-2 КК, які передбачають усунення можливостей для безпідставного кримінального переслідування волонтерів шляхом декриміналізації їх законних операцій у випадках, якщо:

- а) досягнуто мети гуманітарної допомоги (безоплатної передачі належним отримувачам: ЗСУ, лікарня, рятувальники, ВЦА тощо);
- б) не витрачено державних та місцевих ("комунальних") коштів;
- в) об'єктивно не завдано шкоди.

За результатами Волонтерського саміту "Взаємодія волонтерів – Опора ЗСУ" (бл. 200 учасників), самітом було [підтримано](#) законодавчі зміни від РПК.

Що це дає:

Запропоновані зміни дозволять частково унеможливити притягнення волонтерів до кримінальної відповідальності за правомірні (незлочинні) операції з гуманітарною допомогою та припинити їх безпідставне кримінальне переслідування.

2.7. Впровадження "відкритої науки" в роботі Нацрепозитарію академічних текстів

Доступність для суспільства академічних текстів

Проблема:

У січні 2019 року розпочав свою роботу [веб-портал Національного репозитарію академічних текстів](#) (НРАТ) – відкритого загальнодоступного сховища дисертацій, наукових статей та інших наукових матеріалів (академічних текстів).

Проте в роботу НРАТ було закладено ряд необґрунтованих обмежень, які штучно зменшували доступ до наукових матеріалів.

Скачувати матеріали в НРАТ могли виключно авторизовані користувачі, що суттєво обмежувало коло відвідувачів порталу. Користувачам було штучно обмежено кількість скачуваних матеріалів на день: спочатку 3 файли, з лютого 2020 року – 100 файлів, з січня до листопада 2022 року – 4 файли на день.

Матеріали НРАТ не індексуються інтернет-пошуковиками та антиплагіатними програмами, що не дозволяє використовувати весь масив відкритих наукових текстів (національне надбання) для проведення антиплагіатних перевірок.

Що зроблено:

У червні 2022 року затверджено розроблені командою "Разом проти корупції" та науковцями [зміни до Регламенту роботи НРАТ](#), якими:

- 1) відвідувачам порталу НРАТ надано можливість вільного та безоплатного перегляду/скачування е-версій академічних текстів, без необхідності авторизації;
- 2) знято всі ліміти на кількість та обсяг скачуваних файлів академічних текстів;
- 3) встановлено можливість індексації в НРАТ повних академічних текстів зовнішніми пошуковими системами (ботами) в мережі Інтернет;
- 4) зовнішнім антиплагіатним програмам дозволено доступ до матеріалів НРАТ для проведення антиплагіатних перевірок;
- 5) встановлено обов'язок забезпечення автоматизованого наповнення центрального НРАТ від локальних репозитаріїв, які адмініструють заклади вищої освіти та наукові установи.

У листопаді 2022 року УкрІНТЕІ було знято всі обмеження на кількість скачуваних файлів академічних текстів у НРАТ. Також відвідувачам НРАТ була надана технічна можливість скачувати матеріали НРАТ без необхідності авторизації.

Що це дає:

Впровадження зазначених змін дозволить забезпечити реальну доступність для суспільства наукової інформації та підвищити ефективність антиплагіатних перевірок в Україні.

Крім того, безперешкодний доступ до наукового знання дасть додатковий стимул для розвитку національної науки та полегшить роботу українським вченим.

Оприлюднення дисертацій та дипломних робіт у НРАТ

Проблема:

У 2015 році МОН зробило [обов'язковим](#) оприлюднення дисертацій на веб-сайтах закладах вищої освіти (наукових установ) за 10 календарних днів до захисту та в Національному репозитарії академічних текстів після захисту.

Для приховування дисертації від викривачів академічного плагіату на сайтах окремих закладів вищої освіти їх тексти публікуються:

- 1) в нетрях сайту, щоб знайти їх було неможливо;
- 2) у форматі, що не дозволяє їх машинну обробку та пошук в мережі Інтернет;
- 3) іноді – з подальшою підміною текстів дисертацій до або після їх захисту.

В країні функціонують окремі заклади вищої освіти, які спеціалізуються на такому псевдооприлюдненні за хабар та захисті будь-якого "наукового сміття".

Схожа проблема існує з дипломними, магістерськими роботами студентів. До НРАТ вони потрапляють вже після захисту, коли виявляти порушення вже пізно.

Що зроблено:

Команда "Разом проти корупції" спільно з фахівцями здійснюють підготовку змін до [Наказу МОН від 14.07.2015 р. № 758 "Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів"](#), які передбачають:

- 1) завчасне (до захисту) оприлюднення на порталі НРАТ текстів дисертацій та пов'язаних з ними матеріалів, з можливістю їх безоплатного скачування;
- 2) завчасне (до захисту) оприлюднення на порталі НРАТ текстів кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти (дипломних, магістерських робіт), з можливістю їх безоплатного скачування;
- 3) збільшення строку завчасного оприлюднення дисертацій з 10 календарних днів до, орієнтовно, двох місяців напередодні дати захисту.

Що це дає:

Країна та наукова спільнота потребують централізованого джерела для оприлюднення дисертацій ДО їх захисту, коли це найбільш актуально. Такий крок дозволить розширити можливості "відбраковування" неякісних або плагіатних дисертацій.

Дублювання дисертацій на веб-сайті Національного репозитарію академічних текстів перед їх захистом дозволить:

- 1) забезпечити легке, зручне та оперативне інформування наукової спільноти із дисертаційним дослідженням, представленим до захисту;
- 2) значно знизити ефективність корупційних практик приховування дисертацій в "глибині" сайтів ЗВО (наукових установ) у максимально незручному форматі;
- 3) унеможливити фальсифікації текстів дисертацій до та після їх захисту;
- 4) істотно розширити коло осіб (зокрема, вчених), які зможуть завчасно ознайомитись з текстом дисертацій;
- 5) суттєво полегшити роботу викривачів академічного плагіату, фальсифікацій та фабрикацій у текстах дисертацій.

Партнерство з Реанімаційним Пакетом Реформ

З липня 2021 по вересень 2022 року Оксана Величко, керівник ГО “Разом проти корупції”, виконувала обов'язки співголови Ради Коаліції “Реанімаційний Пакет Реформ”.

У швейцарському місті Лугано 4-5 липня 2022 року відбувся перший міжнародний захід, який був присвячений питанням відновлення України після повномасштабного російського вторгнення. Міжнародна конференція з питань відновлення України зібрала високопосадовців та представників понад 40 держав і понад 20 глобальних міжнародних організацій.

Результатом форуму стали офіційні заяви про неухильну підтримку України у боротьбі з російськими загарбниками та запевнення щодо сприяння повоєнного відновлення.

Такі рішення були прийняті на основі виступів українських представників органів влади, місцевого самоврядування, а також громадського сектору. Оксана Величко була запрошена для виступу на Форумі де презентувала рекомендації до Національного плану відновлення України.

Документ, що складається із 10 базових принципів, охоплює комплексну судову реформу, удосконалення системи органів прокуратури та органів кримінальної юстиції, модернізацію сфери безпеки та оборони, покращення бізнес-клімату, розвиток української культури та виважену інформаційну політику. Одними з головних принципів сталого розвитку Оксана Величко вказала завершення реформи децентралізації влади, а також співпрацю з вищими органами державної влади задля посилення боротьби із системною корупцією.

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ

ICAP Єднання в рамках "Термінова підтримки ЄС для громадянського суспільства":
Проект "Консультації для громадян, які бажають розпочати власний малий або середній бізнес": 296 500,00 грн

Європейська Комісія (Європейський Союз), Проект "Підсилення впливових осіб: працюємо заради миру" (до 01.11.2022 "Зміцнення впливових осіб: покращення участі громадянського суспільства у розробці політики та моніторингу діяльності органів виконавчої влади"), субгрант МБО "Фонд Східна Європа": 546 099,46 грн

БО "Соціальна допомога": 160 000,00 грн

Кошти, отримані ГО у якості благодійних внесків: 5 000,00 грн

ВСЬОГО: 1 007 599 грн

Громадська Організація "Рада захисту конкуренції та споживачів "Ліга Антитрасту"
Проект "Допомога у розробці розділів Державної програми з питань реалізації Національної Антикорупційної стратегії" профінансованого Міністерством закордонних справ Данії, яке виконує проект Міжнародної технічної допомоги "Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні": 142 596,00 грн.*

* оплата залученим експертам

НАС ПІДТРИМУЮТЬ

ІСАР Єднання

Фонд Східна Європа

Наші публікації

Статті виконавчого директора ГО "Разом проти корупції" Михайла Серебрякова про реалізацію антиолігархічної реформи

- 1) [Що антиолігархічного парламент нам готує?](#)
- 2) [Чому важливо відновити звітування політичних партій](#)

Подоласмо корупцію разом!

КОНТАКТИ

[facebook.com/RazomProtyKorupcii/](https://www.facebook.com/RazomProtyKorupcii/)

(097) 776-97-25

rpk.ngo@gmail.com

<https://www.rpk.org.ua/>